

Sygn.akt III AUa 677/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o świadczenie przedemerytalne

na skutek apelacji wnioskodawczyni M. M.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 kwietnia 2012 r. sygn. akt V U 280/12

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 24 stycznia 2012r. i przyznaje M. M. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 15 grudnia 2011r.,

II. ustala, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania świadczenia,

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz M. M. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 677/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 24 stycznia 2012 roku wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. Nr 120, poz. 1252 ze zm.) odmówił M. M. przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego. W ocenie organu rentowego M. M. legitymuje się stażem ubezpieczeniowym w wysokości 29 lat, 6 miesięcy i 20 dni, zamiast wymaganych 30 lat. Do stażu ubezpieczeniowego organ rentowy nie zaliczył wnioskodawczyni okresów przebywania na urloпах bezpłatnych od dnia 24 listopada 1985 roku do dnia 4 grudnia 1985 roku, od dnia 20 lipca 2002 roku do dnia 18 sierpnia 2002 roku, od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 28 lutego 2006 roku, od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 31 sierpnia 2006 roku, od dnia 1 listopada

2006 roku do dnia 30 listopada 2006 roku, od dnia 1 lutego 2009 roku do dnia 28 lutego 2009 roku oraz od dnia 7 września 2009 roku do dnia 16 października 2009 roku.

M. M. w odwołaniu od powyższej decyzji wniosła o zaliczenie jej do stażu pracy okresów od dnia 20 lipca 2002 roku do dnia 18 sierpnia 2002 roku, od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 28 lutego 2006 roku, od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 31 sierpnia 2006 roku, od dnia 1 listopada 2006 roku do dnia 30 listopada 2006 roku, od dnia 1 lutego 2009 roku do dnia 28 lutego 2009 roku oraz od dnia 7 września 2009 roku do dnia 16 października 2009 roku i przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2012 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że M. M. w dniu (...) roku ukończyła wiek 55 lat, złożyła wniosek o świadczenie przedemerytalne w dniu 14 grudnia 2011 roku i w okresie od dnia 9 czerwca 2011 roku do dnia 12 grudnia 2011 roku miała przyznane prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Od dnia 4 stycznia 1999 roku do dnia 31 maja 2011 roku M. M. była zatrudniona w G. C. C. R. G. oraz PPHU (...). Wnioskodawczyni legitymuje się okresem ubezpieczenia w wysokości 29 lat, 6 miesięcy i 20 dni, uznanym przez organ rentowy. Natomiast kwestią sporną w niniejszej sprawie było, czy w okresach niezaliczonych wnioskodawczyni do stażu ubezpieczeniowego przez organ rentowy przebywała ona na urloпах bezpłatnych. Korzystanie przez wnioskodawczynię z urloпów bezpłatnych w okresach od dnia 20 lipca 2002 roku do dnia 18 sierpnia 2002 roku, od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 28 lutego 2006 roku, od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 31 sierpnia 2006 roku oraz od dnia 1 listopada 2006 roku do dnia 30 listopada 2006 roku wynikało, zdaniem Sądu Okręgowego, z potwierdzenia ubezpieczenia pracowników. Z kolei okresy przebywania na urloпах bezpłatnych od dnia 1 lutego 2009 roku do dnia 28 lutego 2009 roku oraz od dnia 7 września 2009 roku do dnia 16 października 2009 roku wynikały z poświadczenia ubezpieczenia oraz przedstawionych przez organ rentowy wydruków podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie i przerw w zatrudnieniu wnioskodawczyni. W. G. przedstawiła karty wynagrodzeń pracownika – M. M. za lata 2002, 2006, 2008 i 2009. Wynikało z nich, że M. M. w lipcu i sierpniu 2002 roku otrzymała niższe wynagrodzenie, niż w pozostałych miesiącach tego roku, w styczniu, lutym, sierpniu i listopadzie 2006 roku nie uzyskała przychodu oraz we wrześniu i październiku 2009 roku otrzymała niższe wynagrodzenie niż w pozostałych miesiącach. Świadcstwo pracy M. M. wystawione w dniu 28 sierpnia 2008 roku stwierdzało zatrudnienie wnioskodawczyni w okresie od dnia 3 czerwca 2002 roku do dnia 28 sierpnia 2008 roku. W świadctwie tym wskazano, że wnioskodawczyni korzystała z urlopu bezpłatnego w okresie od dnia 1 maja 2008 roku do dnia 28 sierpnia 2008 roku. Sąd Okręgowy dopuścił dowód z zeznań świadków W. G., A. K. i B. Z. na okoliczność czy wnioskodawczyni w spornych okresach korzystała z urlopu bezpłatnego. Z zeznań świadka W. G., zdaniem Sądu Okręgowego, wynikało, że M. M. pracowała w lutym 2009 roku i za ten miesiąc otrzymała wynagrodzenie. Natomiast od dnia 7 września 2009 roku do dnia 16 października 2009 roku wnioskodawczyni przebywała na urlopie bezpłatnym. W. G. twierdziła, że była przekonana, iż w świadctwie pracy należy wpisać urlopy bezpłatne tylko z ostatniego roku i stąd nie wykazała przerw w zatrudnieniu odwołującej się z lat poprzednich. Natomiast z zeznań A. K. i B. Z. nie wynikało jednoznacznie, że wnioskodawczyni w spornych okresach nie korzystała z urloпów bezpłatnych. Pomimo zaliczenia M. M. do stażu emerytalnego zatrudnienia od dnia 1 lutego 2009 roku do dnia 28 lutego 2009 roku na podstawie zeznań W. G. oraz wydruków podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie i karty wynagrodzeń pracownika, Sąd Okręgowy uznał, że w dalszym ciągu nie będzie ona legitymowała się wymaganym 30-letnim okresem ubezpieczenia. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

M. M. zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania - art. 233 § 1 kpc, mającego wpływ na treść orzeczenia poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny, polegający na błędnym uznaniu w oparciu o zeznania W. G., iż wnioskodawczyni korzystała z urloпów bezpłatnych w okresach od dnia 20 lipca 2002 roku do dnia 18 sierpnia 2002 roku, od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 28 lutego 2006 roku, od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 31 sierpnia 2006 roku oraz od dnia 1 listopada 2006 roku do dnia 30 listopada 2006 roku podczas, gdy świadctwa pracy wskazują, iż wnioskodawczyni nie korzystała z urlopu w powyższych okresach, co doprowadziło do niesłusznego stwierdzenia, że M. M. nie legitymuje się wymaganym 30-letnim okresem ubezpieczenia.

Wskazując na powyższe, M. M. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie jej prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie możliwości zaliczenia M. M. do stażu ubezpieczeniowego okresów pracy od dnia 20 lipca 2002 roku do dnia 18 sierpnia 2002 roku, od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 28 lutego 2006 roku, od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 31 sierpnia 2006 roku, od dnia 1 listopada 2006 roku do dnia 30 listopada 2006 roku oraz ustalenie charakteru tych okresów, a w szczególności, czy były to okresy udzielnych wnioskodawczyni urlopów bezpłatnych. Ostatecznie okres od dnia 1 do dnia 28 lutego 2009 roku nie był sporny, bowiem organ rentowy uznał, że wobec twierdzeń pracodawcy M. M., mógł on zostać zaliczony do stażu ubezpieczeniowego. Zaliczenie powyższych okresów do stażu ubezpieczeniowego M. M. skutkowałoby uznaniem, że legitymuje się ona wymaganym 30-letnim stażem ubezpieczeniowym warunkującym przyznanie jej prawa do świadczenia przedemerytalnego. Natomiast spełnienie przez M. M. pozostałych przesłanek z art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych nie było kwestionowane.

Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszej sprawie zachodzi potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego dodatkowo o dokumentację dotyczącą wyliczenia przez organ rentowy wysokości składek w latach 2002 i 2006 oraz dokumentację złożoną przez wnioskodawczynię w Urzędzie Skarbowym. W tym celu Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z rozliczenia podatkowego M. M. z lat 2002 i 2006 oraz zażądał od wnioskodawczyni, jak też od organu rentowego, informacji dotyczących stanu indywidualnego konta za rok 2002 i 2006. Z rozliczeń podatkowych przedstawionych przez wnioskodawczynię (k. 57-62) wynikało, że w latach 2002 i 2006 M. M. otrzymywała miesięcznie wynagrodzenie w wysokości około połowy najniższego wynagrodzenia (najniższe wynagrodzenie w roku 2002 wynosiło 760 złotych, zaś w roku 2006 - 899,10 złotych). Natomiast odnośnie żądanej przez Sąd Apelacyjny informacji dotyczącej wysokości indywidualnego konta, to organ rentowy przedstawił jedynie dokumenty dotyczące poświadczenia dla celów świadczeń emerytalno – rentowych (k. 66-71), które znajdowały się w aktach rentowych wnioskodawczyni. W dokumentacji tej wskazano okresy przebywania przez M. M. na urloпах bezpłatnych oraz podano podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w poszczególnych latach.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie należało uznać, że wnioskodawczyni w okresie zatrudnienia od dnia 4 stycznia 1999 roku do dnia 31 maja 2011 roku w G. C. C. R. G. oraz PPHU (...) przez cały czas świadczyła pracę lub też pozostawała w gotowości do świadczenia pracy, stąd też ten okres zatrudnienia powinien zostać zaliczony w całości do stażu pracy jako okres składkowy (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Jak wskazywała w swoich zeznaniach W. G. (k. 64-65) urlopy bezpłatne nie były udzielane M. M. na jej wniosek. W czasie tych „urlopów” wnioskodawczyni nie otrzymywała wynagrodzenia i takie postępowanie pracodawcy było związane z trudnościami w sprzedaży.

W tym miejscu należy wskazać, że urlop bezpłatny stanowi przerwę w realizacji pracowniczego obowiązku pracy udzielaną przez pracodawcę, w czasie której, co do zasady, zwolniony jest on ze świadczeń na rzecz pracownika (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 1996 roku, III Aua 888/96, LexPolonica nr 364490). Urlop ten uwarunkowany jest wnioskiem pracownika, który powinien być złożony na piśmie; pracodawca nie może z własnej inicjatywy udzielić pracownikowi takiego urlopu. Pracodawca może udzielić urlopu bezpłatnego na wniosek pracownika (art. 174 § 1 kp). Jest to w istocie rzeczy umowa o urlop bezpłatny, gdyż obie strony muszą złożyć zgodne oświadczenia woli. Mają one swobodę w wyrażeniu swojej woli. Jedyne ograniczenie pracodawcy - tak jak w przypadku innych zachowań wobec pracownika - jest ograniczone ogólnymi zasadami prawa pracy, w szczególności równego traktowania pracowników i ich niedyskryminacji. Wykładni tych oświadczeń należy dokonywać na podstawie art. 65 kc w związku z art. 300 kp. Należy więc badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, a nie opierać się tylko na jej dosłownym brzmieniu. Jeżeli więc - jak w niniejszej sprawie - pracodawca udzielił pracownikowi urlopu bezpłatnego bez jego wniosku z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej zakładu pracy, a jednocześnie wnioskodawczyni nadal

świadczyła pracę, choćby w mniejszym wymiarze czasu pracy, to nie doszło do udzielenia pracownikowi urlopu bezpłatnego. Zgodnym zamiarem stron było bowiem dalsze wykonywanie przez pracownika tej samej pracy na rzecz pracodawcy, tyle tylko, że w ograniczonym zakresie. W tym okresie pracownik nabywał prawo do wynagrodzenia za wykonywaną pracę (art. 80 kp; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2004 roku, III PK 42/2004, LexPolonica nr 368565, OSNP 2005/6 poz. 77).

Z zeznań przesłuchanych przez Sąd Okręgowy świadków A. K. i B. Z. (k. 65- 66) wynikało, że wnioskodawczyni przez cały czas pracowała, sprzedając konfekcję damską. Świadkowie nie słyszeli o korzystaniu przez wnioskodawczynię z urlopu bezpłatnego, nie potrafili także wskazać dłuższego okresu nieobecności M. M. w pracy. Także M. M. w swoich wyjaśnieniach konsekwentnie twierdziła, że nie przebywała na urloпах bezpłatnych, nawet wówczas, gdy w zakładzie pracy nie było przychodów, to ona nadal pracowała i chodziła do pracy (k. 66). Z przedstawionych dokumentów składanych do urzędu skarbowego także wynikało, że w latach 2002 i 2006 M. M. otrzymywała miesięcznie wynagrodzenie w wysokości około połowy najniższego wynagrodzenia. Stąd też, mając na uwadze materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, należało uznać, że w rzeczywistości wnioskodawczyni nie korzystała z urlopu bezpłatnego, a w czasie całego okresu zatrudnienia w G. była gotowa do świadczenia pracy.

Z dokumentacji znajdującej się w aktach rentowych wynikało, że za okresy od dnia 20 lipca 2002 roku do dnia 18 sierpnia 2002 roku, od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 28 lutego 2006 roku, od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 31 sierpnia 2006 roku, od dnia 1 listopada 2006 roku do dnia 30 listopada 2006 roku nie została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne. Jednakże sam fakt nieopłacenia przez płatnika składek na ubezpieczenie nie może obciążać pracownika. W obecnym stanie prawnym obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, zarówno w części obciążającej pracodawcę, jak i pracownika, spoczywa na pracodawcy - płatniku (art. 17 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych). Wykonywanie przez pracodawcę tego obowiązku jest niezależne od pracownika, zatem zaleganie pracodawcy ze składkami lub uchylanie się od ich opłacania powodowałoby brak środków na indywidualnym koncie pracownika, co miałoby wpływ na wysokość przyszłych świadczeń. W związku z tym został wprowadzony mechanizm chroniący pracownika przed skutkami niezależnego od niego zaniechania. W trybie określonym przepisem art. 40 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonuje na koncie ubezpieczonego uzupełnienia kwoty składek nieuregulowanych przez płatnika. Jeżeli tryb ten zostanie wyczerpany, okres zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, w którym pracownik otrzymuje wynagrodzenie, jest okresem ubezpieczenia, czyli okresem składkowym w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, niezależnie od tego, czy pracodawca opłacił składki na ubezpieczenie. Uzależnienie uznania okresu zatrudnienia wykonywanego w poprzednim stanie prawnym za okres składkowy od opłacenia przez pracodawcę składek, kłóciłoby się z zasadą równego traktowania wszystkich ubezpieczonych sformułowaną w art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Wprowadzałoby także zróżnicowanie pracowników pozostających w zatrudnieniu przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez nałożenie obowiązku wykazania faktu opłacenia składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne tylko na niektórych, a nie wszystkich pracowników.

Jednocześnie należy wskazać, że zgodnie z § 21 i 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) środkiem dowodowym, stwierdzającym okresy zatrudnienia, są pisemne zaświadczenia zakładu pracy o zatrudnieniu, a także zeznania świadków. Nie ma tu mowy o obowiązku przedkładania dowodów stwierdzających zgłoszenie do ubezpieczenia i opłacanie składek. Zapisy w ewidencji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zgłoszeniu lub braku zgłoszenia do ubezpieczenia pracownika przez pracodawcę, mającego taki obowiązek, mogą być brane pod uwagę przy ocenie wiarygodności dokumentu lub innego dowodu stwierdzającego zatrudnienie. Jeżeli fakt pozostawania w zatrudnieniu został udowodniony, okres tego zatrudnienia jest okresem składkowym nawet w przypadku, gdy pracodawca nie zgłosił pracownika do ubezpieczenia.

W niniejszej sprawie fakt pozostawania przez M. M. w zatrudnieniu został wykazany przez pracodawcę w świadectwach pracy (k. 10-13 akt rentowych). Jedynie w świadectwie wystawionym w dniu 28 sierpnia 2008 roku

pracodawca wskazał na korzystanie przez M. M. z urlopu bezpłatnego w okresie od dnia 1 maja 2008 roku do dnia 28 sierpnia 2008 roku. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew twierdzeniom W. G., gdyby wnioskodawczyni rzeczywiście korzystała w okresie zatrudnienia z urlopu bezpłatnego, to z pewnością okoliczność ta zostałaby wskazana w świadectwie pracy, bowiem pracodawca ma obowiązek wystawienia świadectwa pracy zgodnego z rzeczywistym stanem faktycznym.

Mając na uwadze powyższe należało M. M. zaliczyć do stażu ubezpieczeniowego sporne okresy, wskazane przez organ rentowy jako okresy korzystania z urlopu bezpłatnego - od dnia 20 lipca 2002 roku do dnia 18 sierpnia 2002 roku, od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 28 lutego 2006 roku, od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 31 sierpnia 2006 roku, od dnia 1 listopada 2006 roku do dnia 30 listopada 2006 roku, od dnia 1 lutego 2009 roku do dnia 28 lutego 2009 roku. Po doliczeniu powyższych okresów do stażu pracy M. M. ustalonego przez organ rentowy, wnioskodawczyni spełniła warunek legitymowania się co najmniej 30-letnim stażem ubezpieczeniowym. Stąd też należało przyznać wnioskodawczyni prawo do świadczenia od dnia 15 grudnia 2011 roku tj. od następnego dnia po dniu złożenia wniosku, zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie ustalenie podlegania przez M. M. ubezpieczeniom społecznym w czasie całego okresu zatrudnienia w G. C. C. R. G. oraz PPHU (...) było możliwe dopiero po przeprowadzeniu postępowania dowodowego przed Sądem. Stąd też należało uznać, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania świadczenia.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc (punkt I sentencji) i art. 118 ust. 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 11 pkt 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (punkt II sentencji) orzekł jak w wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z § 12. ust. 2, § 13 ust. 1 pkt 2 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), mając na uwadze iż apelacja M. M. została uwzględniona (punkt III wyroku).